

Бєкетов О. В.

здобувач освіти ступеня доктор філософії кафедри аудиту
Західноукраїнський національний університет

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ХЕДЖУВАННЯ

У сучасних умовах глобальної економіки підприємства та фінансові установи постійно стикаються з ціновими, валютними та процентними ризиками, які можуть істотно впливати на їх фінансову стабільність. Для зменшення негативного впливу таких ризиків широко застосовуються фінансові інструменти хеджування, включаючи деривативи, опціони, ф'ючерси та свопи. Ефективне використання цих інструментів потребує не лише належного розуміння їх економічної сутності, але й правильного відображення в обліку та суворого контролю, що забезпечує достовірність фінансової звітності та відповідність міжнародним стандартам [3].

Облік фінансових інструментів хеджування є складним процесом, оскільки вимагає визначення об'єкта хеджування, оцінки справедливої вартості інструментів, коригування результатів операцій відповідно до стандартів МСФЗ та національних норм [1]. Контроль у цьому процесі передбачає не лише перевірку правильності облікових записів, але й оцінку ефективності хеджування, моніторинг ризиків та забезпечення прозорості інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів фінансової звітності.

Отже, фінансові інструменти хеджування є ключовим засобом управління ризиками, які виникають у процесі господарської діяльності підприємств. До них належать форвардні контракти, ф'ючерси, опціони, свопи та інші деривативи, які дозволяють зменшити вплив коливань цін на товари, валютні курси, процентні ставки та інші економічні показники. Ефективне використання цих інструментів потребує не лише стратегічного планування, але й дотримання високих

стандартів обліку та контролю, що забезпечує точність фінансової звітності та прозорість інформації для зацікавлених сторін.

Облік хеджувальних інструментів є одним з найскладніших напрямів бухгалтерського обліку, оскільки він передбачає визначення як об'єкта хеджування, так і економічного ефекту від операцій. Основні завдання обліку включають [3б 4]:

облік операцій може здійснюватися як хеджування справедливої вартості (fair value hedge), грошових потоків (cash flow hedge) або інвестицій у закордонні підприємства (net investment hedge);

визначення справедливої вартості деривативів відповідно до ринкових умов є ключовим для точного відображення результатів хеджування;

бухгалтерський облік повинен коригувати фінансові результати компанії залежно від того, наскільки хеджувальні інструменти компенсують ризики основних активів або зобов'язань.

При цьому важливим аспектом є відповідність обліку міжнародним стандартам фінансової звітності, зокрема МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», які регламентують класифікацію, оцінку і розкриття інформації про хеджувальні операції [3].

Контроль у сфері хеджування включає декілька ключових напрямів [1]:

аудит операцій, ведення детальних реєстрів та перевірка узгодженості даних із первинними документами\$

контроль дозволяє визначити, наскільки хеджувальні інструменти компенсують цінові, валютні чи процентні ризики та чи відповідає облік ефективності хеджування міжнародним стандартам.

сучасні системи контролю забезпечують відстеження зміни ринкових умов, що впливають на вартість деривативів, та своєчасне реагування на ризикові фактори.

контроль гарантує дотримання нормативних та законодавчих вимог, а також внутрішніх політик організації щодо управління ризиками.

Комплексне застосування обліку та контролю хеджувальних інструментів дозволяє підприємствам не лише забезпечити відповідність фінансової звітності міжнародним стандартам, але й створює фундамент для стратегічного управління ризиками. Такі інструменти підвищують фінансову стійкість підприємства, дозволяють прогнозувати потенційні втрати та формувати оптимальні управлінські рішення щодо хеджування ризиків.

Незважаючи на очевидні переваги, облік і контроль фінансових інструментів хеджування пов'язані з низкою складнощів: складність оцінки справедливої вартості інструментів на волатильних ринках; необхідність адаптації до різних міжнародних стандартів обліку та національного законодавства; потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних здійснювати аналітичну оцінку ефективності хеджування.

Отже, розвиток цифрових технологій та автоматизованих систем обліку значно спрощує процес контролю та підвищує точність оцінки хеджувальних операцій.

Список використаних джерел

1. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Омецінська І. Я. Облік та оподаткування в інтернет-бізнесі: перспективи розвитку та виклики. *Бізнес Інформ*. 2024. №1. С. 258–266.
2. Панасюк В., Мужевич Н. Особливості впливу цифровізації бухгалтерського обліку на бізнес-процеси підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 89. № 4. С. 42-48.
3. Примостка, Л., Краснова, І., Охрименко, І., Щеглюк, М., & Примостка, А. (2024). ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ХЕДЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(54), 68–82. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4251>
4. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3–4 (87). С. 140–151.